

Funkcie ($D(f)$, f^{-1} , $g \circ f$).

1. Určte definičný obor funkcií:

$$f_1(x) = \ln(\sqrt{x-2} - \sqrt{4-x})$$

$$f_2(x) = \sqrt{2 \cos x - \sqrt{3}}$$

$$f_3(x) = \arcsin \frac{x+2}{x-1}$$

$$f_4(x) = \frac{x}{\ln(x^2-1)}$$

$$f_5(x) = \frac{x}{\ln(3-x)} + \ln(4x-x^2).$$

2. Určte definičný obor funkcie a zistite, či je f párna alebo nepárna.

$$a) f(x) = \frac{x}{\sqrt{4-x^2}},$$

$$b) f(x) = \frac{4}{1+\sqrt{x^2-4}}.$$

3. Určte $D(f)$ a nájdite inverznú funkciu k funkcií f .

$$a) f(x) = \pi + \arcsin(2x+1),$$

$$b) f(x) = \sqrt{\ln(x+1)}$$

4. Dané sú funkcie f a g . Určte definičné obory a obory hodnôt funkcií f a g . Nájdite také zúženie funkcie f , aby existovala zložená funkcia $g \circ f|_A$ a určte ju.

$$a) f(x) = \frac{x+2}{x-1}, \quad g(x) = \sqrt{1-x^2},$$

$$b) f(x) = \frac{x}{x+1}, \quad g(x) = \ln(x-2),$$

$$c) f(x) = x^2 - x - 1, \quad g(x) = \arccos x.$$

Výsledky.

1. $D(f_1) = (3, 4)$, $D(f_2) = \bigcup_{k \in \mathbb{N}} \langle -\frac{\pi}{6} + 2k\pi, \frac{\pi}{6} + 2k\pi \rangle$, $D(f_3) = (-\infty, -\frac{1}{2})$, $D(f_4) = (-\infty, -\sqrt{2}) \cup (-\sqrt{2}, -1) \cup (1, \sqrt{2}) \cup (\sqrt{2}, \infty)$, $D(f_5) = (0, 2) \cup (2, 3)$.

2.a) $D(f) = (-2, 2)$, nepárna, 2.b) $D(f) = (-\infty, -2) \cup (2, \infty)$, párna.

$$3.a) D(f) = \langle -1, 0 \rangle, \quad f^{-1}(x) = \frac{1}{2}(-\sin x - 1),$$

$$3.b) D(f) = \langle 0, \infty \rangle, \quad f^{-1}(x) = e^{x^2} - 1.$$

$$4.a) A = (-\infty, -\frac{1}{2}), \quad (g \circ f|_A)(x) = \sqrt{1 - \left(\frac{x+2}{x-1}\right)^2},$$

$$4. b) A = (-2, -1), \quad (g \circ f|_A)(x) = \ln\left(\frac{-x-2}{x+1}\right),$$

$$4. c) A = \langle -1, 0 \rangle \cup \langle 1, 2 \rangle, \quad (g \circ f|_A)(x) = \arccos(x^2 - x - 1).$$

Limity a derivácie funkcií.

1. Vypočítajte limity v krajných bodoch definičného oboru a načrtnite graf funkcie.

$$a) f(x) = \frac{1}{1+e^{\frac{1}{x}}},$$

$$b) f(x) = \frac{x}{x^2+x-2},$$

$$c) f(x) = \frac{1}{\ln(1-x)}.$$

2. Vypočítajte limity funkcií.

$$a) \lim_{x \rightarrow -2} \frac{x+2}{x^2+x-2}.$$

$$b) \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\cos 2x}{x^2-1}.$$

$$c) \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\sin 2x}{\sqrt{x}}.$$

$$d) \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\sqrt{x^2+1}+x}{\sqrt{x+3}}.$$

$$e) \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sqrt{x+4}-2}{\sin 5x}.$$

$$f) \lim_{x \rightarrow a} \frac{\sin 3x}{x}, \quad a = 0, \infty$$

$$g) \lim_{x \rightarrow \infty} (\sqrt{x+4} - \sqrt{x}).$$

$$h) \lim_{x \rightarrow \pi} \frac{(x-\pi)^2}{\operatorname{tg} 2x}.$$

3. Zistite $D(f)$, množinu bodov, v ktorých je f spojité a množinu bodov, v ktorých $\exists$ derivácia f . Vypočítajte f^{-1} .

$$a) f(x) = \frac{\sin x - \cos x}{\sin x},$$

$$b) f(x) = (x^2 - 2x) e^x \ln x,$$

$$c) f(x) = \frac{(x+1)e^x}{x},$$

$$d) f(x) = \sqrt{x^2 + 2x - 35},$$

$$e) f(x) = \operatorname{arctg} \sqrt{x^2 + 4},$$

$$f) f(x) = \operatorname{arcotg} \frac{1}{\sqrt{x}},$$

$$g) f(x) = \frac{\ln(x^2 + 1)}{\sqrt{x}}.$$

Výsledky.

$$1a) \lim_{x \rightarrow -\infty} f(x) = 1/2, \quad \lim_{x \rightarrow \infty} f(x) = 1/2,$$

$$\lim_{x \rightarrow 0^+} f(x) = 0, \quad \lim_{x \rightarrow 0^-} f(x) = 1,$$

$$1b) \lim_{x \rightarrow 1^+} f(x) = \infty, \quad \lim_{x \rightarrow 1^-} f(x) = -\infty,$$

$$\lim_{x \rightarrow -2^+} f(x) = \infty, \quad \lim_{x \rightarrow -2^-} f(x) = -\infty,$$

$$\lim_{x \rightarrow \infty} f(x) = 0, \quad \lim_{x \rightarrow -\infty} f(x) = 0,$$

$$1c) \lim_{x \rightarrow 1^-} f(x) = 0, \quad \lim_{x \rightarrow -\infty} f(x) = 0,$$

$$2a) -1/3, \quad 2b) 0, \quad 2c) 0, \quad 2d) \infty, \quad 2e) 1/20,$$

$$2f) 3, 0, 2g) 0, 2h) 0$$

$$3a) D(f) = D(f') = R \setminus \{k\pi, k \in \mathbb{Z}\}, \quad f'(x) = \frac{1}{\sin^2 x},$$

$$3b) D(f) = D(f') = (0, \infty), \quad f'(x) = e^x [(x^2 - 2) \ln x + \frac{1}{x}],$$

$$3c) D(f) = D(f') = R \setminus \{0\}, \quad f'(x) = \frac{e^x(x^2+x-1)}{x^2},$$

$$3d) D(f) = (-\infty, -7) \cup (5, \infty), \quad D(f') = (-\infty, -7) \cup (5, \infty), \quad f'(x) = \frac{x+1}{\sqrt{x^2+2x-35}},$$

$$3e) D(f) = D(f') = R, \quad f'(x) = \frac{x}{(x^2+5)\sqrt{x^2+4}},$$

$$3f) D(f) = D(f') = (0, \infty), \quad f'(x) = \frac{1}{2\sqrt{x}(x+1)},$$

$$3g) D(f) = D(f') = (0, \infty), \quad f'(x) = \frac{2\sqrt{x}}{x^2+1} + \frac{\ln(x^2+1)}{2x\sqrt{x}}.$$

$$4a) t: y-2 = -(x-3), \quad n: y-2 = (x-3), \quad 4b) t: y = -x,$$

$$n: y = x, \quad 4c) t: y = -x, \quad n: y = x.$$

1. Nájdite rovnicu dotyčnice a normály ku grafu funkcie v bode $(a, f(a))$.

- a) $f(x) = \frac{1}{x-2} + 1, a = 3$
- b) $f(x) = e^{-x} \cos 2x, a = 0.$
- c) $f(x) = e^{x^2} \ln(1-x), a = 0.$

2. Vyšetrite monotónnosť a nájdite lokálne extrémy funkcie.

- a) $f(x) = x^4 - 18x^2 + 9,$
- b) $f(x) = \frac{x}{x^2 - x - 2},$
- c) $f(x) = e^{(x^2+1)},$
- d) $f(x) = \frac{x}{\ln x}.$

3. Nájdite asymptoty funkcie.

- a) $f(x) = x - \operatorname{arctg} x,$
- b) $f(x) = \frac{x^3}{x^2 - x - 2},$
- c) $f(x) = (x+3)e^{-x-1},$
- d) $f(x) = \frac{\ln(1-x)}{2x}.$

4. Vypočítajte limity

- a) $\lim_{x \rightarrow -1} \frac{x^5 + 1}{x^4 - 1}$
- b) $\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{x^2 + x - 3}{e^x}$
- c) $\lim_{x \rightarrow \infty} x \sin \frac{1}{x}$
- d) $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{x^2 \cos \frac{1}{x}}{\sin x}$
- e) $\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{x + \cos x}{x - \cos x}$
- f) $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\ln(1 + \sin x)}{\sin 4x}$
- g) $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{x e^x - x}{\ln(1 - x^2)}$

5. Vypočítajte limity

- a) $\lim_{x \rightarrow -\infty} (x+1)e^x$
- b) $\lim_{x \rightarrow 0^+} \sqrt{x} \ln x$
- c) $\lim_{x \rightarrow 0^+} (\cotg x - \frac{1}{x})$
- d) $\lim_{x \rightarrow 0} (\cos x)^{\cotg^2 x}$

6. Vyšetrite priebeh funkcie a načrtnite jej graf ($D(f)$, nulové body, spojitosť, párnosť, nepárnosť, periodičnosť,

asymptoty, intervale monotónnosti, konvexnosti a konkávnosti, lokálne extrémy, inflexné body, graf obor hodnôt)

- a) $f(x) = x^3 - 3x$
- b) $f(x) = \frac{\ln x}{x}$
- c) $f(x) = x - 1 + \frac{1}{x+1}$
- d) $f(x) = \frac{x}{1+x^2}$
- e) $f(x) = \frac{1}{1-x^2}$
- f) $f(x) = \frac{e^x}{x+1}$
- g) $f(x) = x - 2\operatorname{arctg} x$
- h) $f(x) = (x+2)e^{-x}.$

Výsledky: 1a) t: $y - 2 = -(x - 3)$, n: $y - 2 = (x - 3)$,
 1b),c) t: $y = -x$, n: $y = x$. 2a) na $(-\infty, -3)$ a $(0, 3)$ klesajúca, na $(-3, 0)$, (∞) rastúca, ostré l.min. $f(-3) = f(3) = -72$, o.l.max. $f(0) = 9$; b) Na $(-\infty, -1)$, $(-1, 2)$, $(2, \infty)$ klesajúca, lokálne extrémy nem. c) na $(-\infty, 0)$ kles., na $(0, \infty)$ rast., $f(0) = e$ o.l.min., d) na $(0, 1)$, $(1, e)$ kles., na (e, ∞) rast., $f(e) = e$ o.l.max., 3a) $y = x - \frac{\pi}{2} \vee \infty$, $y = x + \frac{\pi}{2} \vee -\infty$, 3b) $y = x + 1 \vee -\infty$, $x = 2$, $x = -1$, 3c) $y = 0 \vee \infty$, 3d) $y = 0 \vee -\infty$, $x = 1$, 4a) $-\frac{5}{4}$, b) 0, c) 1, d) 0, e) 1 (nie je možné použiť L'Hospitalovo pravidlo!), 3f) $\frac{1}{4}$, 3g) -1 , 5a) 0, 5b) 0, 5c) 0, 5d) $e^{-\frac{1}{2}}$. 6a) $D(f) = R$, nepárná, na $(-\infty, -1)$ a $(1, \infty)$ rastúca, na $(-1, 1)$, klesajúca, o.l.min $f(1) = -2$, o.l.max. $f(-1) = 2$; na $(-\infty, 0)$ r. konkávná, na $(0, \infty)$ r. konvexná, i. b. $x = 0$, asymptoty nem; 6b) $D(f) = (0, \infty)$, na $(0, e)$ a $(1, \infty)$ rastúca, na (e, ∞) , klesajúca, o.l.max. $f(e) = \frac{1}{e}$; na $(0, \sqrt{e^3})$ r. konkávna, na $(\sqrt{e^3}, \infty)$ r. konvexná, i. b. $x = \sqrt{e^3}$, asymptoty $x = 0$, $y = 0$; 6c) $D(f) = R \setminus \{-1\}$, na $(-\infty, -2)$ a $(0, \infty)$ rastúca, na $(-2, -1)$ a $(-1, 0)$ klesajúca, o.l.min $f(0) = 0$, o.l.max. $f(-2) = -4$; na $(-\infty, -1)$ r. konkávná, na $(-1, \infty)$ r. konvexná, i. b. nemá, asymptoty $x = -1$, $y = x - 1$; 6d) $D(f) = R$, nepárná, na $(-\infty, -1)$ a $(1, \infty)$ klesajúca, na $(-1, 1)$, rastúca, o.l.min $f(-1) = -\frac{1}{2}$, o.l.max. $f(1) = \frac{1}{2}$; na $(-\infty, -\sqrt{3})$ a $(\sqrt{3}, \infty)$ r. konvexná, na $(-\sqrt{3}, \sqrt{3})$ r. konkávná, i. b. $x = \pm\sqrt{3}$, asymptota $y = 0$; 6e) $D(f) = R \setminus \{-1, 1\}$, párná, na $(-\infty, -1)$ a $(-1, 0)$ klesajúca, na $(0, 1)$ a $(1, \infty)$ rastúca, o.l.min $f(0) = 1$, na $(-\infty, -1)$ a $(1, \infty)$ r. konkávna, na $(-1, 1)$ r. konvexn, i. b. nem, asymptoty $y = 0$, $x = \pm 1$; 6f) $D(f) = R \setminus \{-1\}$, na $(-\infty, -1)$ a $(-1, 0)$ klesajúca, na $(0, \infty)$ rastúca, o.l.min $f(0) = 1$, na $(-\infty, -1)$ r. konkávna, na $(-1, \infty)$ r. konvexn, i. b. nem, asymptoty $x = -1$; 6g) $D(f) = R$, na $(-\infty, -1)$ a $(1, \infty)$ rastúca, na $(-1, 1)$ klesajúca, o.l.min $f(1) = 1 - \frac{\pi}{2}$, o.l.max $f(-1) = -1 + \frac{\pi}{2}$, na $(-\infty, 0)$ r. konkávna, na $(0, \infty)$ r. konvexná, i. b. $x = 0$, asymptoty $y = x - \pi \vee \infty$, $y = x + \pi \vee -\infty$; 6h) $D(f) = R$, na $(-\infty, -1)$ rastúca, na $(1, \infty)$ klesajúca, o.l.max $f(-1) = e$, na $(-\infty, 0)$ r. konkávna, na $(0, \infty)$ r. konvexná, i. b. $x = 0$, asymptoty $y = 0 \vee \infty$.